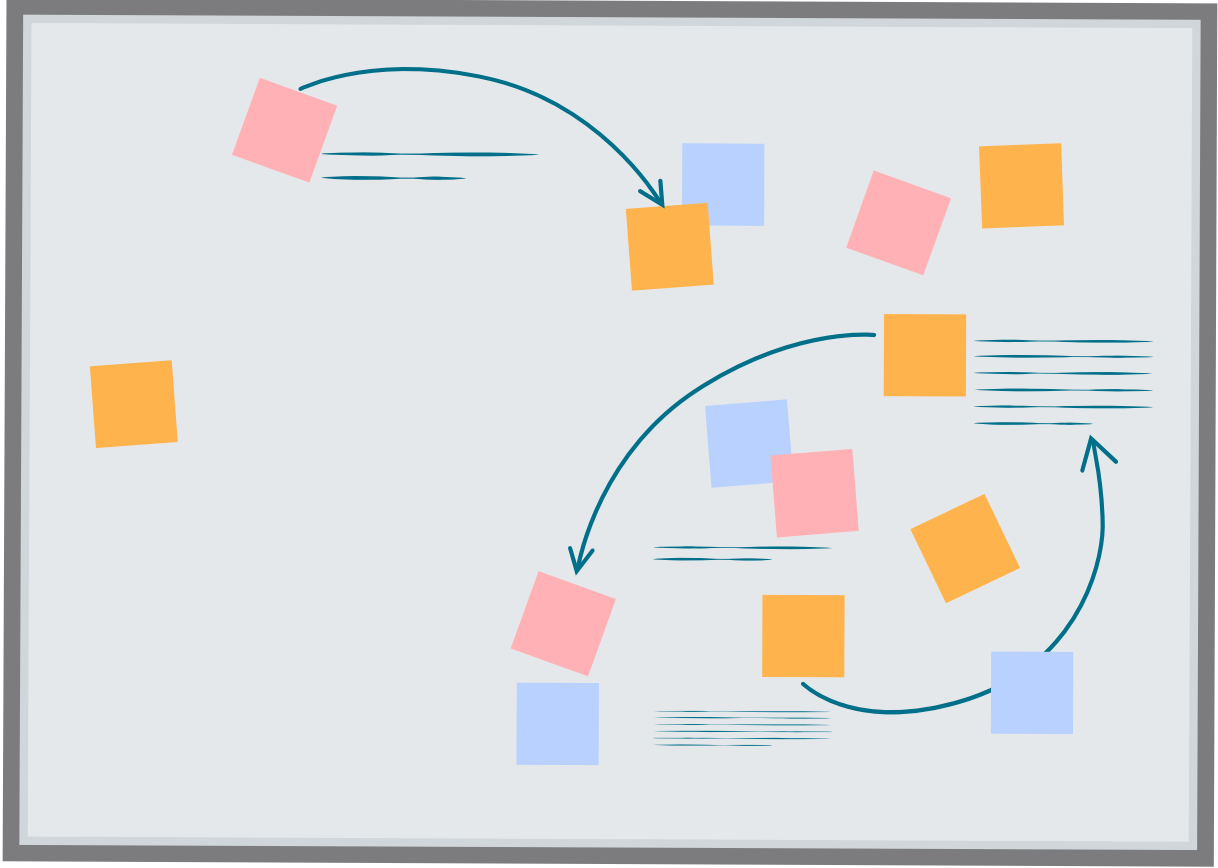

İletişim Araştırmacı Gazeteciliğin Yeni Pusulası **OSINT**

Günümüzün hızla değişen enformasyon ortamında, gazeteciliğin en değerli araçlarından biri haline gelen Açık Kaynak İstihbaratı (Open Source Intelligence- OSINT), görünmeyeni ortaya çıkarmak ve anlatılmayan hikâyeleri gün yüzüne çıkarmak için kritik bir rol oynuyor. Peki, araştırmacı gazetecilik nedir ve OSINT bu alanda nasıl bir devrim yaratıyor?

Araştırmacı Gazetecilik ve OSINT Nedir?

Araştırmacı gazetecilik, muhabirlerin ciddi suçları veya adaletsizlikleri tek bir ilgi alanı düzeyinde derinlemesine araştırdığı bir gazetecilik biçimidir. Bir araştırmacı gazeteci, bir raporu araştırmak ve hazırlamak için aylar hatta yıllar harcayabilir. Geleneksel gazetecilik reaktif ve gözlemciyken, araştırmacı gazetecilik kamuoyunun dünya hakkında bildiğini düşündüğü bir yönünün yanlış olduğunu kanıtlamayı amaçlar. Araştırmacı gazetecilik özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki "Watergate" skandalıyla birlikte popüler bir alan haline gelmiştir.

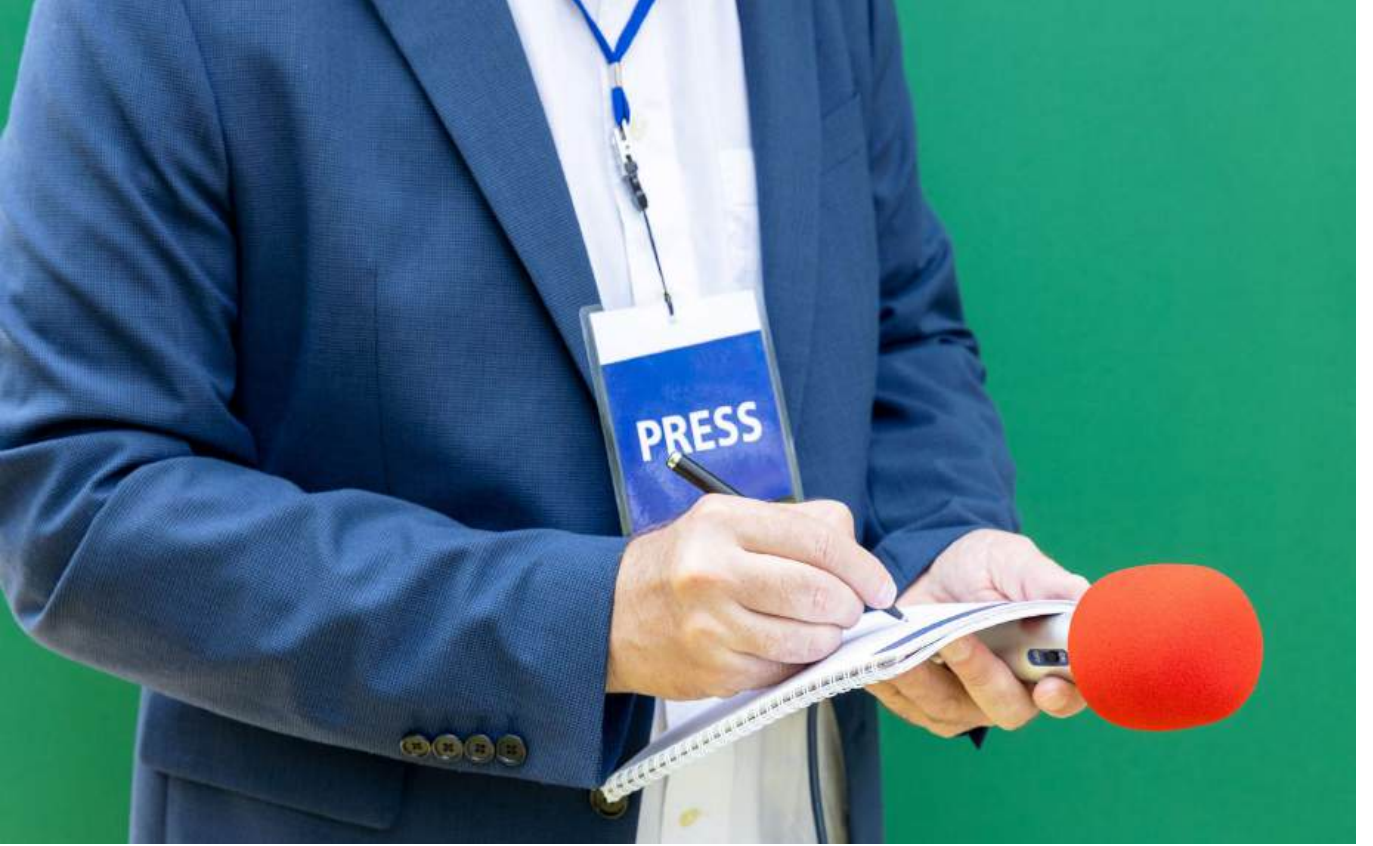
Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT) ise açık kaynaklı verilerden yararlanılarak yapılan araştırmalarda istihbarat toplama tekniklerinin ve teknolojilerinin uygulanmasıdır. Mark M. Lowenthal, OSINT'i "kamu kurumlarının belge ve raporları, bilimsel araştırmalar, ticari bilgi, internet siteleri gibi açık kaynaklardan elde edilebilecek her türlü bilgi" olarak tanımlar. OSINT, katılımcılara çevrim içi olarak serbestçe erişilebilen ancak genellikle gizli olan veya göz önünde olmayan açık kaynak bilgilerine nasıl erişileceği konusunda bir anlayış sunarak; doğrulama, bilgi kontrolü ve derinlemesine araştırmalar için güçlü araçlar sağlar.

Gazetecilikte OSINT'in Yükselişi

1970'lerde araştırma haberleri yapmak için HUMINT (insan istihbaratı) temel bir köşe taşıydı ve kimsenin sahip olmadığı bilgilere ulaşmak esastı. Ancak bilgisayarın ortaya çıkmasıyla her şey değişti; teknoloji, gazetecilik alanının hem uygulama hem de tüketim bağlamında evrimleşmesine sebep oldu.

OSINT'in kökleri, veri tabanlarını keşfedip analiz etmeye başlayan Bilgisayar Destekli Araştırmaya (Computer Assisted Research) dayanır. OSINT, son on yılda sosyal ağlardan ve internete bağlı cihazlardan toplanan geniş veri kaynaklarının sadece veri tabanlarının ötesinde bilgi için işlenmesiyle gazetecilik için önemli bir yöntem haline gelmiştir.

Bugün, gazeteciler için ileri açık kaynak tekniklerinin kullanımı; arama motorlarını kullanarak belge toplama, kritik kanıtları toplamak için videoları ve uydu görüntülerini inceleme, hatta çevrim içi bir veri tabanından toplanan verileri değerlendirmeye kadar hem uzun biçimli araştırmalarda hem de son dakika haberlerinde hızla önemli bir uygulama haline gelmiştir. OSINT, uydu görüntüleri, sosyal medya gönderileri ve kullanıcı tarafından oluşturulan içerikler gibi istihbarat toplama tekniklerini kullanarak görünmeyeni ortaya çıkarır.

OSINT'in başlıca faydaları şunlardır:

- Haber kaynağı için geniş bilgi yelpazesine erişim mevcuttur.
- Haber kaynaklarına erişimde engel ya düşük seviyelerde-
dir ya da yoktur.
- Maliyet açısından uygundur.
- Gerçek zamanlı bilgiye ulaşım imkânı sunar.
- Veri doğrulama ve çapraz kontrol için fırsatlar sağlar.

Küresel olarak oluşturulan, yakalanan ve tüketilen veri hacmi geometrik olarak artıyor. Örneğin, 2025 yılında küresel veri üretiminin 200 milyar gigabayta çıkması bekleniyor. Bu rakam 5 yıl önce 70 milyar gigabayt idi. Benzer şekilde, Facebook'ta bir dakikada yarım milyon yorum paylaşılıyor ve platforma 150 bin görsel yükleniyor. Youtube'a günde 4 milyon saatten fazla video içeriği yükleniyor. X (eski adıyla Twitter) platformunda günde 700 milyon tweet paylaşılıyor. Bu devasa bilgi akışı ve beraberinde gelen meta-veri, araştırmacı gazetecilerin giderek daha fazla kaynağa erişebileceği anlamına geliyor. Geleneksel gazetecilikteki gizli bilgilere erişmekten ziyade, halka açık verileri anlamlandırmanın ve bu verilere dayanarak hikâyeler anlatmanın yollarını bulmak önem kazanıyor.

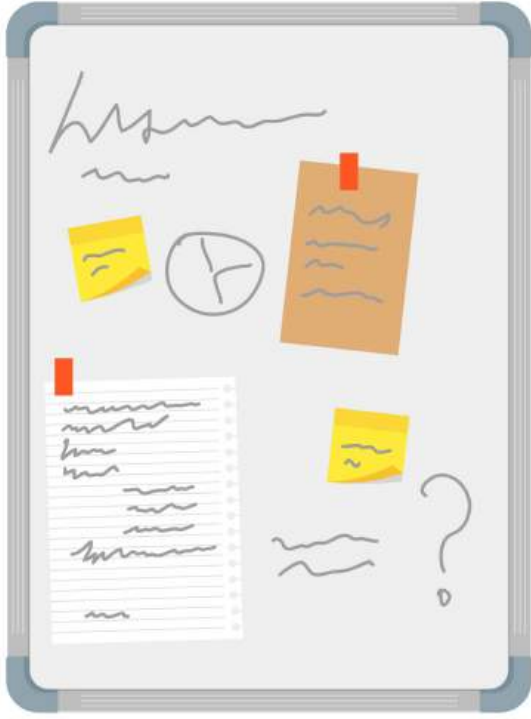
OSINT'in faydaları olsa da bazı riskleri de bulunuyor, bu riskler:

- Yanlış ve çapraz doğrulama ile teyit edilemeyecek verilerin elde edilmesi
- Uçtan uca şifrelemenin (end-to-end encryption) giderek yaygınlaşması
- Kaynakların zamanla ortadan kaldırılması veya değiştirilmesi
- Bilgi kirliliği ve aşırı veri yükü
- Yasal sınırlar ve etik sorunlar

Araştırmacı gazetecilikte diğer gazetecilik alanlarında olduğu gibi OSINT için de birçok mit mevcuttur. Aşağıda bu mitlerden yaygın olanlarına yer verilmiştir:

- Açık Kaynak araştırması sadece Google'da arama yapmaktır.
- Açık Kaynaklı araştırma yalnızca siber güvenlik uzmanlarına yöneliktir.
- Açık Kaynak araştırması yalnızca teknoloji meraklısı bireyler veya uzmanlar içindir.
- Açık Kaynak araştırması gözetimdir ve gizliliği ihlal eder.

Yukarıda sayılan mitler OSINT'e yönelik korku ve önyargının tezahürüdür. İstihbarat alanında kullanıldığı gibi veri gazeteciliği ve araştırmacı gazetecilik için OSINT, göz önünde bulundurulması gereken bir yöntemdir.

Etkili Bir OSINT Araştırmasının Temel İlkeleri

Başarılı bir açık kaynak araştırması için belirli temel noktalar üzerinde konsensus mevcuttur. Ancak süreçler haber türü ve konusuna göre farklılık gösterebilir. Çeşitli kaynaklardan derlenen OSINT araştırmaları ile ilgili temel ilkeler aşağıda verilmiştir:

- » **Strateji ve Çerçeve:** Öncelikle, açık kaynaklı bilgi edinmek ve kullanmak için net bir strateji ve çerçeveye sahip olmalısınız. Bu, hangi araştırmayı sürdüreceğinizi ve bulgularınızı ilgi çekici bir habere nasıl dönüştüreceğinizi belirlemeyi içerir.
- » **Araçlar ve Teknikler:** Belirlediğiniz haber konusunu gazetecilik etikleri ve 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ile örtüşecek şekilde açık kaynaklı bilgileri toplamak ve işlemek için bir dizi araç ve teknik belirlemelisiniz. Ayrıca, bulgularınızı çapraz kontrol etmek için sosyal medya verilerini kullanmak, TinEye veya Google Görseller ile tersine görsel arama yapmak ve WeVerify gibi platformları kullanarak videoları ve görselleri doğrulamak önemlidir.
- » **Doğrulama ve İş Birliği:** Bulgularınızı doğrulamak için doğru stratejileri geliştirmelisiniz. Ham veriden anlamlı sonuçlar elde etmeden önce veriyi analiz etmeli ve işlemelisiniz. Doğrulama; kaynağı, içeriği ve alaka düzeyini doğrulamayı içeren yinelemeli bir süreçtir. Özellikle haberde kullanılacak videonun kaynağını, çekildiği konumu, olayın gününü, saatini ve diğer ilgili bağlamı belirlemek kritik öneme sahiptir. İş birliği burada önemli bir husustur.
- » **Veri Koruma ve Şeffaflık:** Dünyanın birçok yerinde bilginin yoğun bir şekilde kontrol altında olduğu göz önüne alındığında, verilerin nasıl korunacağı ve arşivleneceği bilgisi hesap verebilirlik mekanizmalarını etkileyebilecek önemli bir unsurdur. Haber oluşturmak için kullandığınız kaynakları şifreli depolama kullanarak güvende tutmalısınız. Ayrıca, gazeteciler bulgularını yayınlamalı, şeffaflığı sağlamak ve kitlesine güven vermek amacıyla soruşturmalarının arkasındaki süreci göstermelidir.

Dezenformasyonla mücadele, modern enformasyon ortamındaki en önemli tehditlerden biridir. Ayrıca, deepfake ve sentetik medya henüz yaygın olmasa da yeni teknolojilerin hızla gelişmesiyle önümüzdeki yıllarda giderek daha fotogerçekçi ve yaygın hale gelmeleri beklenmektedir. Bu da gerçek ile olmayan arasındaki çizgileri daha da bulanıklaştıracaktır.

Kişisel verilerle uğraşırken etik, güvenlik ve yasal hususları gözden kaçırmamak önemlidir. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ve Genel Veri Koruma Yönetmeliği (GDPR) gibi veri gizliliği yasaları, kişisel verilerin toplanmasını, kullanılmasını ve depolanması ile ilgili çerçeveyi belirtir.

OSINT'in Geleceği: OSINT 3.0 ve Yapay Zekâ

Web 2.0 dönemiyle birlikte Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT) yeteneklerinde ciddi bir yükseliş yaşanmıştır. 2005 sonrası dönemde ivme kazanan Web 2.0; sosyal medyaya yansıyan görüntüler ve konum verileri gibi enformasyon kaynakları, haber içerikleri için erişilebilir hale gelmiştir.

Gelecekte, yapay zekânın gelişimiyle birlikte OSINT yeteneklerinde ciddi bir artış beklenmektedir. Bu da OSINT 3.0 olarak adlandırılan yeni bir dönemin kapılarını açabilir. Makine öğrenimi, otomatik mantık yürütme ve semantik web gibi yeni teknolo-

jilerin veri analizine entegrasyonu öne çıkmaktadır. Yapay zekâ destekli teknolojilerin, OSINT'i yeni bir boyuta taşıyacağı düşünülüyor.

Sonuç

OSINT, gazetecilerin doğruyu bulmak ve hikâyelerin arkasındaki gerçekleri ortaya çıkarmak için halka açık büyük miktardaki çevrim içi bilgilere erişme yeteneği sayesinde, gazeteciliğin en değerli araçlarından biri haline gelmiştir. Artık gazetecilerin sadece yazmayı veya bir teyp ya da kamera kullanmayı öğrenmeleri yeterli değil; yazılım, yapay zekâ ve web araçlarının kullanılmasını öğrenmeleri gerekecek. OSINT, HUMINT'in yerini almaktan ziyade, onun bir tamamlayıcısıdır ve çoğu soruşturma için gazetecilerin insan kaynaklarını ve verileri bir arada kullanmaları gerekmektedir. Sabır, dikkat ve keskin gözlem becerileri, başarılı bir açık kaynak araştırmacısı olmak için hayati öneme sahiptir.